

A JOURNAL OF NATURE, CULTURE, HUMAN AND SOCIETY

1954 Theses by Ilyenkov and Korovikov

Evald Ilyenkov and Valentin Korovikov

Translation into Norwegian by Sigurd Lydersen

Ilyenkov, Evald and Valentin Korovikov. 2024 [1954]. “Teser til spørsmålet om sammenhengen mellom filosofi og kunnskap om natur og samfunn i deres historiske utviklingsprosess.” *Marxism & Sciences* 3(2): 1–12. Translated by Sigurd Lydersen with the title; 1954 Theses by Ilyenkov and Korovikov. <https://doi.org/10.56063/MS.2408.03204>

-
- *Correspondence:* Sigurd Lydersen, Independent Scholar and Translator.
 - e-mail: sigurd.lydersen@gmail.com
 - ORCID: 0009-0008-9581-9137
 - DOI: 10.56063/MS.2408.03204
 - *Received:* 31.05.2024; *Revised:* 23.08.2024; *Accepted:* 25.08.2024
 - *Available online:* 09.09.2024

In May 1954 Evald Ilyenkov and Valentin Korovikov, junior lecturers at Moscow State University, presented their “Theses on the Interrelation of Philosophy and Knowledge of Nature and Society in the Process of Historical Development” at a packed meeting of their department, with more than two hundred participants present.

In her book *Passions of the Theses* [Strasti po tesisam] (Illesh 2016) Ilyenkov’s daughter Elena Illesh presents a vivid and revealing account of this meeting, in need of, but yet to be translated for an international audience. It was followed by a storm of hysteria and per-secution by the Soviet establishment, leading to both lecturers being sacked from their positions a year later. The original text of the Theses was believed to have been lost, until Illesh discovered them in the archive of the Institute of Philosophy of the Russian Academy of Sciences (IFRAN) shortly after of their first publication in 2016 (Bakhurst 2019).

Nowak and Wozniak (2024) emphasize the inner connection of the Theses and Ilyenkov’s letter to the Central Committee of the Soviet Communist Party “On the Situation for Philosophy” written around 1967. In that letter we encounter a more outspoken and openly frustrated Ilyenkov, describing and targeting a Stalinist academic culture, and those authorities who persecuted and sacked him. It is unclear whether the letter was sent or not.

These translations are the first writings by Ilyenkov to appear in Norwegian or other Scandinavian languages, apart from Ilyenkov (2006) from Ilyenkov (1991) published on a personal blog by the present translator devoted to Soviet philosophy. Besides introducing Ilyenkov’s philosophical thought to a broader Scandinavian public, the persecution suffered by its authors reveals the roots, character, and intellectual limits of Stalinist ideology and authoritarianism as well as its enduring influence beyond the Soviet Union. Ilyenkov’s rational philosophical criticism and thought, therefore, is not only of historical, but of great contemporary relevance and interest.

I am grateful to Illesh for sharing the original texts with the help of Andrey Maidansky, and for authorizing the translations. For an English translation of the Theses see Ilyenkov and Korovikov (1954, published in Russian in Ilyenkov (2023). For an English translation of the letter see Nowak and Wozniak (2024), originally published in Tolstykh (2009).

Teser til spørsmålet om sammenhengen mellom filosofi og kunnskap om natur og samfunn i deres historiske utviklingsprosess

Tese 1:

Betraktning av dette problemet på et historisk-filosofisk plan er en av de viktigste måtene å studere spørsmålet om sammenhengen mellom den dialektiske materialismens filosofi og natur- og samfunnsvitenskapene på. Det siste spørsmålet er utvilsomt det mest presserende, siden løsningen av det bestemmer den videre utviklingen av filosofi som vitenskap, og hvilken retning utviklingen av dets innhold skal ta.

Tese 2:

Den tette indre sammenhengen mellom utvikling av filosofi og kunnskap om natur og samfunn er et faktum, og det gjelder nå å forstå de historiske formene dette forholdet og deres utvikling tar. For en filosofihistoriker er det nødvendig å forstå historien om hvordan forholdet mellom filosofi og kunnskapen om naturlige og sosiohistoriske fenomener har utviklet seg, først og fremst hva gjelder formene filosofien har tatt gjennom historien, og hvilke emner den har behandlet. Det er med andre ord nødvendig å forstå det indre mønsteret, den viktigste historiske tendensen, hvor det gjennom en masse tilfeldigheter og avvik, trass i individuelle filosofers subjektive intensjoner, har funnet sted en historisk endring av filosofi som fag. Dermed kan vi forstå bedre hvordan filosofiens forhold til utviklingen av kunnskap om natur og samfunn har utviklet seg.

Tese 3:

Først av alt gjelder det å forstå hva som utgjorde det sosiale behovet for fremveksten av filosofi som en spesiell form for bevissthet, en spesiell sfære for deling av mentalt arbeid. Av hva slags art var det sosiale behovet som bare kunne tilfredsstilles av filosofi, og ikke noen annen form for sosial bevissthet—verken religion, kunst, juridisk fag, eller politiske ideer?

Følgelig gjelder spørsmålet ikke lenger bare, og ikke så mye, å utforske årsakene til filosofiens fremvekst, sammenfallende med fremveksten av ideologi, overbygningen som helhet, men snarere å forstå det spesifikke grunnlaget for den historiske nødvendigheten av filosofiens framvekst, hvorfra filosofien oppsto og hvordan den har utviklet seg som en vitenskap med et spesifikt emne og metoder for å løse disse problemene. Det er flere forskjellige synspunkter i vitenskapen på denne saken. Det er en velkjent oppfatning at filosofi

oppstår fra behovet for en generell, syntetisert idé om verden som helhet, fra menneskelig misnøye med “endelig,” detaljert kunnskap.

Dette synspunktet er eksplisitt utviklet av representanter for positivismen i filosofihistorien (se for eksempel Lewis’ *History of Philosophy*)¹. Synspunktet holder ikke vann fordi det i begynnelsen av filosofiens utvikling ikke var snakk om noe skille mellom filosofi og konkrete vitenskaper, som kom mye senere. I antikkens Hellas står vi overfor en udelt, enhetlig vitenskap.

Filosofien i sin fremvekst oppstår som direkte teoretisk tenkning, som en følge av utforskningen av natur- og samfunnsfenomenene. I filosofien står logisk kunnskap som helhet i motsetning til religiøse former for bevissthet, åndelig assimilering av fenomener som har direkte betydning for samfunnsmennesket.

Fremveksten av filosofi faller helt sammen med behovet for fremveksten av vitenskapelig kunnskap generelt, i motsetning til religiøse former for bevissthet. Slik sett står det helt klart at filosofien helt fra dens fødsel ikke kunne være noe annet enn naiv materialisme med elementer av en like naiv dialektikk.

Tese 4:

Antikkens filosofi er preget av utskillingen av vitenskapelig og teoretisk kunnskap; noe som, på grunn av sin underutvikling, fremstår som noe helt og enhetlig, koblet direkte inn i et vitenskapelig og filosofisk system.

Men selv i antikken var det (siden Aristoteles) et forsøk på å isolere emnet filosofi som et eget fag.

Tese 5:

Videre begynner prosessen med differensiering av vitenskaper, inkludert prosessen med å skille filosofi fra andre kunnskapsgrener. I denne kunnskapsbevegelsen fremstår filosofi som vitenskapens vitenskap: Filosofien beholder denne egenskapen som dens mest karakteristiske trekk i vitenskapssystemet frem til fremveksten av dialektisk materialisme. Betragtningen av denne spesifikke posisjonen til pre-marxistisk filosofi representerer et av de sentrale punktene for å forstå filosofiens historie som en vitenskap.

1. Lewis, D.G. *A History of Philosophy*. St. Petersburg: V.D. Volfsons forlag. 1892

Tese 6:

Hva er årsakene til denne isolasjonen av filosofien til et relativt selvstendig fagfelt i forhold til teoretisk kunnskap som helhet, til “vitenskapen om vitenskap?”

Svaret på dette spørsmålet kan bare oppnås med full overveielse av: a) underutviklingen av kunnskap om verden, dens hypotetiske og spekulative natur i mange deler, og b) kampen som begynner i selve filosofien—en kamp som først og fremst kommer til uttrykk i framveksten av idealismen, som en transformert form for religion som har tatt i bruk den teoretiske formen for å stille spørsmål og dermed forandret seg til en motsetning innenfor filosofien.

Hele poenget med den idealistiske tendensen i filosofien var at den i en eller annen form, i en eller annen argumentasjon, går ut fra ideen om den vitenskapsteoretiske forskningens underlegenhet overfor natur- og samfunnsfenomenene, fra påstanden om dens grunnleggende manglende evne til å oppnå den siste, mest dyptgripende universelle og nødvendige essensen av ting. Parasittisk på den historiske umodenhet og begrensede kunnskap om fenomenene natur og samfunn, forsvarte [den idealistiske filosofien] behovet for fundamentalt andre måter å kjenne sannheten på enn den vitenskapelige og teoretiske analysen av fenomenene natur og samfunn, og i andre—direkte religiøse eller spekulativ-logiske—ideer om “essensen,” om det “universelle.”

Behovet for å kjempe mot idealisme, så vel som religion (en kamp som ikke er fjernet fra dagsorden et eneste øyeblikk under utviklingen av vitenskapelig og teoretisk kunnskap om naturlige og sosiohistoriske fenomener), skaper et nytt aspekt av hensynet til materialisme, som ikke lenger faller helt sammen med direkte kunnskap om naturlige og sosiale fenomener langs veiene til deres teoretiske analyse.

Dette aspektet består for det første av behovet for å forsvare verdensbildets betydning som kunnskap oppnådd gjennom teoretisk analyse av naturlige og sosiale fenomener, og i kampen mot verdensanskuelsene religion og idealisme. Dette kunnskapsforsvaret vises i form av absolutisering, opphøyelse [av tenkning] til verdens essens.

Tese 7:

Kampen mellom materialisme og idealisme i antikkens Hellas ble som kjent oppsummert i filosofien til Aristoteles, hvor tendensen til transformasjon av filosofi til vitenskap om den “første essens” allerede var tydelig avdekket og utkrystallisert. Hvorfor falt det seg sånn, på den

ene side, at emnet for studiet av filosofi siden Aristoteles tid ble det han kaller den “første essens,” “essensen i seg selv”—i kontrast og til og med i motsetning til “essensene” som framstår direkte i selve fenomenene, i naturen og samfunnet langs veiene til deres teoretiske analyse? Og på den annen side: Hvilken virkelighet er det snakk om som det forskes på i denne formen, mystifisert gjennom forestillingen om en “første essens?”

For å svare på dette spørsmålet må vi forstå hvordan filosofi av nødvendighet oppstår som følge av selve utviklingen av vitenskapelig og teoretisk kunnskap.

Denne nødvendigheten handler overhodet ikke om at det i den vitenskapelige teoretiske kunnskapen om “endelige,” særskilte fenomener, som virkeligheten består av, mangler “en idé om verden som helhet.” Hadde det vært problemet så kunne det vært løst med en forenklet oppsummering av all den viktigste informasjonen om disse fenomenene.

Behovet for et relativt uavhengig, spesifikt filosofisk aspekt ved betraktningen oppstår fra selve naturen til den “konkrete” eller for å bruke et mer presist ord, vitenskapsteoretiske kunnskapen.

Som Engels påpekte: Utviklingen av menneskets vitenskapelige og teoretiske tenkning skjer parallelt med en utvikling av forståelsen av “selve begrepenes natur,” som en nødvendig forutsetning. Vitenskapelig teoretisk kunnskap forutsetter en bevisst tilnærming fra menneskets side til selve formene som vitenskapelig og teoretisk reflekterer verden, natur- og samfunnsfenomener.

Det dreier seg altså om studiet av logiske kategorier som former, som den vitenskapelige og teoretiske kunnskapen om fenomenene i naturen og samfunnet finner sted gjennom. Dette studiet fortsetter i filosofien parallelt med og på grunnlag av prosessen med dannelse og utvikling av disse kategoriene i seg selv, som forekommer alltid og overalt der det av mennesket produseres spesifikk vitenskapelig og teoretisk kunnskap om verden, som behandles i filosofihistorien som dets objektive innhold, og dets ekte emne.

Forståelsen av denne omstendigheten følger bare av en filosofisk tenkning som har nådd et meget høyt stadium av sin utvikling, dvs. en intelligent dialektisk materialisme. Omstendigheten tvinger seg fram spontant, som historisk forbundet nettopp med ideen om filosofi som en vitenskapenes vitenskap som utforsker de dypeste, mest opprinnelig definerende, universelle og nødvendige former for væren.

Tese 8:

Historisk sett fant studiet av dette filosofiens virkelige emne i form av en direkte studie av “de dypeste og mest fundamentale egenskaper, former for universet,” i form av en direkte oppfatning av en viss essens i verden, visstnok liggende “bak,” eller “under” eller “over” disse essensene, kunnskap om hvilke oppnås eller kan oppnås generelt i løpet av en spesifikk vitenskapelig og teoretisk studie av naturlige og sosiale fenomener.

Forståelsen av filosofi som en “vitenskap om vitenskap,” som et system av kategorier som i sin helhet skildrer den siste, dypeste essensen av alle ting og fenomener, som en vitenskap om det universelle og uendelige, i motsetning til eller i tillegg til “endelig kunnskap”, er karakteristisk, som allerede nevnt, for all førmarxistisk filosofi, også den materialistiske.

Likevel er det selvfølgelig en dyp, grunnleggende forskjell mellom materialisme og idealisme. Materialisme er preget av erkjennelsen av at alle kategorier av filosofisk vitenskap uttrykker universelle former for kunnskap om de virkelige, ytre og uavhengige av mennesket eksisterende fenomener av natur og samfunn som gis til mennesket i sansning, ettertanke og representasjon, og derfor og i den grad—de universelle formene for disse fenomenene i seg selv.

Idealismen er preget av den motsatte forståelsen. For idealismen er filosofikategoriene ikke universelle former for kunnskap om fenomener gitt til mennesket i sansning, men former for å oppnå “verdens uendelige, universelle essens,” som på ingen måte er gjenstand for “endelig kunnskap.” La oss gi et konkret eksempel på en slik forståelse.

Hegel demonstrerte tydelig denne filosofiens relasjon til den konkrete (endelige) kunnskapen, da han skrev: “Naturfilosofien står overfor et materiale som er fremlagt for den fra naturvitenskapens empiriske erfaring så langt som de fysiske vitenskapene rekker, og fortsetter å behandle dette materialet fristilt fra erfaringen som den endelige verifiseringsmyndigheten. Vitenskapen må derfor arbeide for filosofien slik at filosofien i sin tur kan omsette resultatene av rasjonelle generaliseringer av vitenskapen som er overført til den til konsepter og vise hvordan disse generaliseringene eller universelle bestemmelsene i vitenskapene utvikler seg av seg selv fra konsepter, som en nødvendig helhet i dem selv. En filosofisk måte å forholde seg til et emne på er ikke et vilkårlig forsøk, som om det var et innfall om å forsøke å gå litt på henda til avveksling for å gå på beina. Siden den vitenskapelige måten

å representere ting på ikke tilfredsstillende forståelse, dvs. ikke gir en fullgod forståelse av ting, må vi bevege oss videre.”²

Det er forresten å bemerke at det er umulig å bli fri fra dette hvis vi tolker filosofi som en vitenskap om verden, om dens mest generelle lover.

Det kan selvfølgelig ikke være noen som helst tvil om at både materialisme og idealisme i deres filosofiske systemer, der de avdekker virkelighetens essens, ikke uttrykte noe mer enn universelle former for den samme “endelige” kunnskapen, ikke noe annet enn universelle former for teoretisk tenkning i deres tid, opphøyet til den absolutte ånd (Hegel) eller natur (Holbach).

Faktisk er både *Naturfilosofien* og *Encyklopedia for filosofiske vitenskaper* i sitt innhold like resultater av en “generalisering” av vitenskapelig og teoretisk kunnskap oppnådd av menneskeheten på den tiden de ble skapt. I denne forbindelse er forskjellen mellom Hegel og Holbach bare at den første, som idealist, illusorisk aksepterte sine konklusjoner av ren spekulativ tenkning, mens den andre bevisst generaliserte dataene som vitenskapen ga ham, og bevisst betraktet filosofiske kategorier som universelle former for verden, og en vitenskapelig- teoretisk tenkning.

Tese 9:

Det som gjorde filosofi til en vitenskapens vitenskap, var ikke det faktum at filosofer la til grunn at filosofien bygger et system av kategorier i tillegg til den “ultimate kunnskap,” og forsøkte å bygge generelle ideologiske systemer for helhetlige syn på verden i tillegg til kunnskapsutviklingen om natur og samfunn—noe selv idealistene ikke aksepterte, slik det ble vist ovenfor i sitatet fra Hegel. Det som gjorde filosofi til en vitenskapens vitenskap var det faktum at filosofi historisk generelt utviklet seg i form av et system av begreper som skildrer “verden som helhet,” verden i dens mest generelle sammenhenger.

Dette ønsket om å skape et bilde av verden som helhet har som forutsetning at all positiv vitenskapelig informasjon om fenomenene i naturen og samfunnet i prinsippet ikke kan gi en samlet idé om verden, sydd sammen av alle sine forbindelser. Derfor vil gjengivelsen av verden i en persons hode opptre i to utgaver, den ene som et aggregat av “endelig kunnskap,” og den andre i form av et eller annet filosofisk eller religiøst system. Det er ikke nødvendig å snakke om de sosiale røttene

2. Hegel, G.V.F. (1917) *Encyklopedi for de filosofiske vitenskaper* § 246

og årsakene til dette fenomenet. De er ganske klare, spesielt i forhold til religion og idealisme, som direkte forsvarer tesen om at uansett hvor perfekte natur- og samfunnsvitenskapene er, vil de aldri og av prinsipp ikke kunne gi en uttømmende kunnskap om natur og samfunn som fenomener. Dette ble kanskje tydeligst demonstrert av Kant, som satte grenser for kunnskapen, for å gi rom for tro.

Tese 10:

Det er viktig å vurdere de epistemologiske årsakene og grunnlaget for dette viktigste fenomenet i vitenskapsfilosofiens historie. Hvorfor delte materialistisk filosofi, helt opp til Marx, ideen med idealistene om filosofi som en vitenskap om vitenskap, i stand til å konstruere en slik idé om verden, naturen og samfunnet, som vitenskapene til naturen og samfunnet selv ikke kan nå?

Grunnlaget for og årsaken til denne utviklingen i moderne tid (dvs. fra det sekstende århundre) var den generelle nedgangen på nivået av teoretisk tenkning i studiet av fenomenene natur og samfunn, som en bakside av den raske akkumuleringen av faktisk, empirisk materiale som er karakteristisk for denne epoken, som igjen henger sammen med utviklingen av den kapitalistiske produksjonsmåten. Det aspektet av vitenskapelig forskning som Engels kaller den "formelle siden," dvs. teoretisk tenkning og evnen til å bruke logiske kategorier som allerede er utarbeidet, ble undertrykket og svekket. Men siden det "uten teoretisk tenkning er umulig å koble selv to fakta om naturen med hverandre, eller å forstå sammenhengen som eksisterer mellom dem," og siden spørsmålet dermed koker ned til om "man tenker riktig eller ikke" (Engels)³, så fortsetter den teoretiske tenkning å finne sted her også, bare på et mye lavere nivå enn den tenkningen som bevisst tok til seg de høyere modellene utviklet av den udifferensierte vitenskapen i antikken. Derfor er filosofer i moderne tid i stand til å finne et høyere synspunkt på ting, og har evnen til å trenge dypere inn i de samme fenomenene som ikke-filosofer er engasjert i.

Derfor frambringer den teoretiske forståelsen av natur og samfunn i filosofien usammenlignbart høyere begreper for forståelse av fenomener enn i de enkelte vitenskapene, som ikke makter oppgaven med den teoretiske analysen av fakta, nettopp fordi det er for mange fakta hver dag,

3. "Man kan forakte teoretisk tenkning, men uten denne så er det umulig å forbinde eller forestille seg noen forbindelse mellom frittstående fakta. Det eneste som blir viktig da er om det man tenker er riktig eller ikke." (Engels F, Naturens dialektikk/ Samlede verker XIV, 473)

og de først og fremst må ordnes, klassifiseres, settes i elementær rekkefølge, og så videre og så videre. Derfor oppstår også illusjonen som reflekterer det virkelige historiske faktum at filosofien i sin natur blir bedt om å gjøre opp for mangelen på "ultimate" kunnskaper. Men det faktum—et historisk betinget og derfor forbigående faktum—at natur- og samfunnsvitenskapene på den tiden var basert på spontane, empiriske, antidialektiske oppfatninger av mål, midler og metoder for teoretisk tenkning, ble av filosofien på den tiden oppfattet som vitenskapens evige, "ultimate" natur, og ikke en historisk forbigående tilstand. Dette fulgte naturlig av antihistorismen i datidens tenkning. Fra denne tolkningen blir Marx` påpeking av overføring av den smale empirismen i naturvitenskapen fra det syttende århundre til filosofien, som vises i filosofien i form av en kraftig strøm av metafysisk tenkning som druknet antikkens dialektikk, tydelig. Dette forholdet mellom filosofi og vitenskapene om natur og samfunn fortsatte til marxismens oppkomst.

Tese 11:

Overvinnelse av dualismen mellom filosofi og positiv kunnskap er en av de viktigste prestasjonene i dialektisk materialisme. Før marxismen kom til, som det allerede er påpekt, framstod filosofien som en vitenskap som hadde monopol på universets lover, nettopp fordi den positive kunnskapen ikke bevisst ga forståelse for disse forbindelsene. Den vurderte ikke emnet i sine nødvendige forbindelser med emnet for relaterte vitenskaper, avdekket ikke bevegelse og utvikling, og ga følgelig ikke forståelse av universets lover. Derfor kunne for eksempel en egen historiefilosofi oppstå side om side med empirisk historie, og så videre.

Tese 12:

Marx og Engels viste at hovedoppgaven til naturvitenskap og vitenskap, som undersøkte fenomenene i den sosiohistoriske orden som gjorde seg gjeldende i det nittende århundre, var å assimilere seg fullt ut med alle de høyere resultatene oppnådd ved utviklingen av filosofien over to tusen år, som en parafrase av kravet om å tenke riktig og kompetent i den teoretiske analysen av fenomener. Marx viste et eksempel på bevisst anvendelse av filosofi på visse grener av konkret kunnskap, særlig på politisk økonomi.

Og dette er det beste beviset på påstanden om at "positiv kunnskap" i seg selv er i stand til å oppnå, og må nå, den mest ultimate essensen av objektet som undersøkes, bak hvilken, over eller under hvilken det ikke er noe annet å se etter, av den grunn at det ikke er noe annet der.

Men hvis dette er tilfelle, ville det være ekstremt reaksjonært, både filosofisk og vitenskapelig, å skape en “filosofisk politisk økonomi” side om side med Marx' politiske økonomi.

Sistnevnte ville ikke være noe mer enn en abstrakt omskrivning av førstnevnte. Det kan ikke være to vitenskaper om det samme. Men det samme gjelder filosofiens forhold til alle de andre vitenskapene. I den grad enhver vitenskap nærmer seg Kapitalen på noen måte når det gjelder teoretisk kompetanse og perfektjon, blir det unødvendig å behandle det samme emnet på en spesiell filosofisk måte.

På den annen side, hvis en vitenskap er på et lavt nivå når det gjelder teoretisk leseferdighet, er filosofiens oppgave igjen, ikke ved egen innsats å gjøre opp for dens underlegenhet, og med det forlate den i samme tilstand og på siden av den fremme en “filosofisk forståelse” av vitenskapens studieobjekt, men å bringe vitenskapen selv til en behørig grad av teoretisk utvikling, hjelpe den til å forstå sitt objekt dialektisk-materialistisk, dvs. i forbindelse med utvikling, i dets indre lovmessighet.

Tese 13:

Men i den grad vitenskapene kommer til en bevisst dialektisk-materialistisk tenkemåte, og absorberer alle filosofiens prestasjoner, så vil de uunngåelig klargjøre deres gjensidige forbindelser, overganger, og derved i sin helhet komme til det eneste mulige bildet av verden som en enkelt koherent i alle dens ledd av helheten. Dermed vil rent filosofiske system av ideer om verden som en helhet ved siden av vitenskapene være helt unødvendig, og ønsket om å skape det være antikvarisk og reaksjonært.

Engels siterer denne ideen i alle sine hovedverk. “Av all tidligere filosofi har læren om tenkning og dens lover—formell logikk og dialektikk—fortsatt en uavhengig betydning” (Anti-Dühring).

Tese 14:

Dialektikk utgjør ikke et filosofimonopol; men er til stede i enhver vitenskapelig kunnskap. Nettopp fordi dialektikkens lover er universelle, blir de studert (avdekket) av enhver vitenskap i alle dens studieobjekter, og dermed avdekkes sannheten om objektet. I sin rene og abstrakte form kan dialektikkens lover kun studeres og isoleres av filosofi, som logiske kategorier, som lovene for dialektisk tenkning. Bare ved å gjøre teoretisk tenkning og erkjennelsesprosessen til sitt emne, inkluderer filosofi i sin betraktning de mest generelle kjennetegnene ved væren, og ikke omvendt, slik det ofte framstilles.

Filosofi er vitenskapen om vitenskapelig tenkning, dens lover og former, og den er selvfølgelig en materialistisk vitenskap som betrakter tenkningens former og lover som analogier for de tilsvarende objektive universelle formene for utvikling av objektiv virkelighet.

Tese 15:

Filosofiens betydning for vitenskapen om natur og samfunn ligger i det faktum at den erstatter den spontane erkjennelsen med forståelse, og den mest avanserte metoden for å nærme seg forskningsobjektet, og at den sørger for velfundert bruk av tenkning på alle områder, og utstyrer den vitenskapelige forskningen med selvinnsikt. “Uten teoretisk tenkning lar det seg ikke gjøre å koble sammen noen som helst fakta om verden eller å forstå sammenhengen som eksisterer mellom dem. Spørsmålet koker ned til om det de tenker er riktig eller ikke ...” (Engels, *Naturens dialektikk*). Dette er spørsmålet som vitenskapelig filosofi må kunne svare på; dette er meningen og nødvendigheten av dens eksistens i det vitenskapelige systeme.

References

- Bakhurst, David. 2019. “Punks versus Zombies: Evald Ilyenkov and the Battle for Soviet Philosophy”. In *Philosophical Thought in Russia in the second half of the 20th Century*, edited by Marina Bykova and Vladislav Lektorsky, 53–78. London: Bloomsbury Academic.
- Illesh, Elena. 2016. “Propavshie tesisi.” In *Strasti på tesisam. O predmete filosofii*. Edited by Elena Illesh. Moscow: Kanon+.
- Ilyenkov, Evald. 1991. *Filosofia i kul'tura*. Moscow: Politizdat.
- _____. 2006. “Lær å tenke fra ungdommen av!” *Soviet Philosophy*. Translated by Sigurd Lydersen.
<https://sovietphilosophy.blogspot.com/2006/12/lr-tenke-fra-ungdommen-av-filosofisk.html>
- _____. 2009. “O polozenii s filosofiei.” In *Filosofia Rossii vtoroj poloviny XX veka: Evald Vasiljevitch Ilyenkov*, edited by Valentin Tolstykh. Moscow: Rosspen.
- Ilyenkov, Evald and Valentin Korovikov. 1954. “Theses on the Question of the Interconnection of Philosophy and Knowledge of Nature and Society in the Process of their Historical Development.” *Marxist Internet Archive*. Translated by David Bakhurst.
<https://www.marxists.org/archive/ilyenkov/works/articles/Theses.pdf>
- _____. 1954 “Tesisy k voprosy o vzaimosvjasi filosofii i znaniya o prirode i obshestve v processe ikh istoricheskogo razvitija.” In *Evald Ilyenkov. Abstraktnoe i konkretnoe. Sobranie sochinenij* Tom 1: 354–63. Moscow: Kanon+.
- Nowak, Andrzej W. and Monika Woźniak. 2024 “Fighting for philosophy in the Marxian sense: introduction to Evald Ilyenkov’s ‘On the state of philosophy [letter to the Central Committee of the Party].’” *Studies in East European Thought* 1–12.
<https://doi.org/10.1007/s11212-024-09627-4>